FOEDERÁLT HUNNIA

VAGY

A NEMZETEK EGYESÜLÉSE

Írta:

Gr. KÁROLYI EDE

Nihil re bonus
Sine nobis —

KASSÁN,
NYOMATOTT WERFER KÁROLY KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1860.

I.

Azon idő korba léptünk, melyben egy század a jövendő századnak üdvös jobb létét alapítja, boldog azon nemzet, mely megértve a kor szavát, jövendő nagyságát utónemzedékei számára biztosítani tudja. Ellenben, fájdalommal előre mondhatjuk, miszerint azon nemzetek, melyek a kor intéseit meg nem értve, nemzeti hivatásuknak kellően megfelelni nem tudnak vagy nem akarnak, és saját érdekek ellenére magokat tévútra engedik vezettetni, — véres verejtékű fáradozásaik, és törekvéseik daczára sem érendik el tán soha azon biztos álláspontot, mely a nemzeti örök lét legbiztosb talpköve. Ily nemzetek elfognak sodortatni, vagy mások czéljainak elérésére és közül felhasználtatni mi végre a később világ csak a történelem lapjaiból lógja megtudni, hogy valaha léteztek.

Régibb időben a vallás, a lelki megnyugvásé főtényező vala azon eszköz, melyet u pártérdek felhasznált népek szerencsétlen elnyomására, mi akkoron a vallás színe alatt űzetett, az napjainkban a nemzetiség örve alatt folytattatik, mely a nemzetiség a népek legnemesebb kincse viszályok eszközéül lealacsonyítva, a közös ellen kezében oly kétélű fegyver, melylyel ma egyiken holnap másikon halálos sebet ejt

lehet, és valameddig a nemzetiség ily alacsony eszközül használható leend. Örökös viszály, szüntelen zavar és szakadatlan izgatottság- fogja a nemzeteket gyengíteni és gyötörni.

De éppen e szomorú eshetőségnek elejét venni, korunk legfőbb feladata.

A nemzetiség fogalma politikailag véve ugyan az lévén mi a vallásé, önként következik, hogy valamint a vallás általi izgatásnak, s az ebből következetesen folyó népgyilkolásnak egyedül a vallás - türelem (tolerantia) és vallás-szabadság által lehetett elejét venni: úgy a nemzetiségek, egymás elleni ingerültségének, s ebből eredő viszálynak egyedül és csak is a nemzetiségi tolerantia, és a nemzetiségek teljes egyenjogúságálak tettleges elösmerése által lehet határt és gátot vetni.

Ezen állításunk igazságáról meggyőződve, ha az általunk dmondott elv elfogad tutik, megszűnend azonnal az átkos nemeliségi viszály, mely közel múltunkban testvér-gyilkolást és népek anyagi jólétének megsemmisítése után majdnem a tömeges nemzetiségek szellemi kiirtását idézte elő.

Napjainkban a nemzetiségek izgatóiban nem is láthatunk mást, mint a vallás egykori, önérdek által vezérelt izgatóinak következetes elv utódait, kiket a civilizált századok átkai örökösen követendik.

Nem hisszük, hogy ilyenek korunkban létezhetnének. Meg vagyunk győződve, hogy a gyászos múltakon okulva mindnyájan, főleg a nemzetek jobbjai, már az emberiség közügyéről is indíttatva, ily alacsony eszközöket megvetve egyedül arra fognak törekedni, hogy valamint hajdan a vallás-szabadsága által a vallás-szakadásokat megakadályozni tudták, úgy jelenni a nemzetiségek szabadságának tettleges elösmerése által éretett közös hazánkat a végromlástól megmenteni fogják.

Hazánk leendő nagyságának alapja a nemzetiségek sza-

badsága. A szó teljes értelmében vett Szabadság azon édeSi gyümölcs, melynek mérsékelt élvezetéből életerőt, ellenben túlhasználatából halált okozható mérget szívhatunk.

A szabadság mérsékelt élvezete egyesekre vonatkozólag más honpolgár szabadságának bántalmaig, többek irányában pedig a közérdek fenyegetéséig terjed. A szabadság azontúli használata egy a féktelenséggel, és valamint egyesekre, úgy társadalmakra nézve is vészt hozó.

Itt azon kérdés támasztható, mikor támadtatik meg az egyes szabadsága, s mikor fenyegettetik a közérdek?

Az elsőre mindenki felelhet ömnagának, — a második feleletre váró kérdés pedig az, mire nézve a világ soha egyet nem értend, és mindenkor csak a véleményezők túlsúlya által fog eldönteni.

Ezen szüntelen, újonnan támadó és csak korszakra határoz ható kérdés mérlegébe kívánjuk vetni mákszemnyi súlyt nyomszerény nézetünket, hogy ez által is fejlődjék ama döntő hatalom, a közvélemény.

Mi csekély véleményünket azokéhoz csatoljuk, kik állítják, hogy valamint a vallás-szabadság korlátja csak a lelkiösnméret, úgy a nemzetiségek szabadság csupán a legmagasabb Administratio polcán szökségelt nyelv - egyessége lehet. Ezt állítván, azt hisszük, hogy a nyelv egység csak egy egész hazát képviselő pólczok szükséges, de hogy ezen pólczokról lefelé kissebb nagyobb felekezetekben oszolhat a haza köznemzete, a nemzetiségi megkívánt arányban, mert csakis az ily tágra bocsájtott nemzetiség gyeplője fékezheti azokat, a majd biztosan bekövetkező közönyösség (indiferentismus) által, csak így haladva gátolatlanul a nemzetiségek egységében nagyobb, s már előbbhaladott tömege, minden nemzetiségek közreműködéseit

használva, a kifejlődés szabad út törésére, de mindenesetre azon igazságos feltétel alatt, hogy ők is az ily közös erővel tört úton tehetségök szerint szabadon haladhassanak. Már ekkor külön nemzetiségek többé nem a harcz, de a civilizatio versenyző terén a közérdekben fognak találkozni Ezen véleményünket támogatja azon meggyőződés is, hogy több nemzetiségekből állhat egy erős és egyes haza, különböző nyelvek iránylagos egyenjogúsága mellett, mert nem a nyelv egysége tépezi a nemzet egységét, példa erre Angol hon és Amerika, hol egy a nyelv, de soha egy nemzetté többé nem váandanak, mert közérdekek külön állók. Ellentétes, például szolgál Schweiz, bizonyítva, hogy nem különböző nyelv is, mi egy ország vagy egy közös haza létet lehetleníti, Schweitzban, franczia, német, és olasz a nemzetiség és nyelv, még is ott, mind sehol jobban, egy a haza és schweitzi minden honfi, mert itt egy a közérdek a közös szabadság s anyagi jólét. De éppen ezen szabadság és jólét valódi elfogása az, mi szükséges, hogy a nemzet legfőbb osztályától le, legmíveletlenebb osztályáig mint a ver kerengőse a testet tetőtől talpig az egész nemzetet hassa át, mielőtt, az önmaga lönthetné sorsát, s érthetné közérdeket.

Ezen értelmi felfogásnak meg nagy a hiánya tágas hazánkban, és ezen hiányt használja fel a zsoldos s önérdekit pártütő, ezt használja fel hasonlóul a zsarnok, a zsarokságra törekvő nép vezérrel, ez ellen pedig csak egy a védpaizs; t. i. a népnevelés és a népfelvilágosítása. Ez teszi kettős kötelességévé a műveltebb lelkű honfiaknak a népet valódi önérdeküket felé vezérelni) hogy így megnyílván előtt egy tágasabb hitkor, megértessék vele azt, hogy Horvátország is testvér és társországa Magyarhonnak, hogy minden más nemzetiség is csak kiegészítő része egy hatalmas egésznek, és hogy

mindnyájan egy magyarbirodalmi koronához tartozunk: „Hunnia közös hazánkhoz“.

E birodalom tán egyetlen a világon, mely jelenleg képes mint saját, mint társországa, mint pedig a kebelébe beékelt nemzetiségek önérdekének megfelelve a nemzeti, vallási és politikai szabadságot megadni és biztosítani. Ha ezt csak egy feltétel alatt teheti s e feltétel a közös egyetértés, — ezen egyetértés pedig csak úgy lehető, ha mint. fölebb említők, a nemzetiség szabadságát az anyagi lehetőségig az összes egység koczkáztatásának határáig őszintén oda ajánljuk, — s valamint ez a, haza iránti szent kötelességünk, úgy viszont kettős kötelességgé válik a többi nemzetiségeknek, és vezéreinek e sok milliókat boldogító nagy műhöz ép oly feláldozó őszinteséggel s erélylyel segédkezeké' nyújtani, mert valamint tagadhatatlan az, hogy a magyar nak szüksége van testvérnemzeteire, ép oly való s igaz, bog; azoknak viszont egy nemzetiségi, vallási, politikai szabadsági birodalmi tekintélyre és súlyra szükségük van, mire ismét civilizált Európában egyedül a magyar nemzethez való csatlakozás és közös egyetrtés vezethet.

Forduljanak bár hová, mit láttak a múltban? és mit Iá nak a jelenben? örökös ámítást és oly érdekeket, melyek ő érdekökkel soha nem egyeztek s megegyezni nem fognak; ellenben nálunk mellőzve minden törvényes, történeti és voi zalmat gerjesztő múltunkat, — találnak oly nemzetet, melynt számtalan fő érdekei az övékkel mindenkor jelenben s jövőbe anyagi és szellemi tekintetben azonosak.

Ha a jelen európai viszonyokból tanúságot akarunk meríteni, úgy tekintsünk nyűgöt felé, ott III-ik Napóleon, mid országa hatalmának és dynastiája elvi és jogi öregbítésén czélját kitűzé, kéntelen vala a nemzetek szabadságát főeszközét

használni, s ott, hol egyes elég számos nemzeteket nem talált, így p. o. keletre vonatkozó tervében ott, mondjuk, hogy a szándékolt politikai egyensúlyt létre hozhassa, maga is a foederativ elveket jellemezé, pedig ezen elv nem más mint egy ország alakítására azon módot használni, melyet mi is hazánk reorganizáziójánál társnemzetünk irányában követni akarunk, sőt mely elvből a lehetőket, e hazában még most. szétbomolható agglomerált nemzetiségek irányúl ajánlani kívánunk. Mert csupán így remélhetjük elérhetni azt, hogy hazánk közérdek által összekapcsolt tartományaival egy erős, compact birodalommá válhatik, melynek integritása akkor válland Europa egyensúlyának szükségévé, ez lévén az egyetlen mód, mely Európának reményt nyújthata kebelében élő ellenséges nemzetiségeket hozzá tömegesítve nemzetiségüktől való megfosztás nélkül a civilizatió ösvényén békésen haladva látni, csak így reményelhető a nyugot felé már szenvedett és tán még szenvedhető veszteségeket keleten a nemzetek szabad akaratú hozzájárulása által kipótolni s közös hazánk nagy hatalmát, megállapítani. E politikai nemzeti s vallási szabadságot ígérő foederatio egyedül az, mely közös hazánknak az óhajtott tágasb látkört bírná ennyire tágítani. Nem is reménylhető más úton azon szilárd megállapodás, melynél fogva egy törzs oly különböző fajú nemes oltányokat egymás megrongálása nélkül elbírni képes legyen, csakis ez által reményelhető, hogy az egymás vesztére felhasznált nemzetiségi fegyver éle örökre eltompuland.

II.

Foederalismus eszméje azon szükségből keletkezett, mely nemzetek történetében oly gyakran előfordul, midőn külmegtámadások ellen tágasb védelmi tért foglalni, s azon több védeszközöket egyesíteni törekedtek.

A Foederalismns első keletkezető véd és daczfrigy volt, melyhez közös kibékítő eljárások — a közös diplomatiai képviselet is csatoltatott, ebből eredt, hogy a Foederalismust következő három főtényező jellemzi.

Az elsőt keletkezni látjuk azon időben, melyben a népe a fegyveres térre léptek át és szükséggé vált egy foederativ sereg létezése, hogy ezen közös szövetséges erő kiállítása által, egy foedcrativ parancsnok vezérlete alatt, megtámadóik ellen föl erővel, jelentőséggel és egyetemességgel működhessenek.

A m á s o d i k a t találjuk a diplomaticusműködésekben, éspedig a diplomatieus képviseletnek (repraesentatio) egyesülésébe midőn t. i. többen azon czélból egyesülnek, hogy elveiket érdekeiket a támadások ellen annál nagyobb erélylyel és súllyal támogathassák és védhessék.

Végül a h a r m a d i k, a két előbbinek következetes kitolj sából, t. i. a felmerült pénz-szükségek fedezése szempontjából ered, miből egy foederativ közös, de csak internationalis közös terhel viselő pénzügyi közös egyesülés következett

Ezen eszmének tehát eredetben nem volt más czélja, m a véd és d a c z szövetségnek öregbítése és örökítése.

E foedcrativ eszme mind a három kormányformára alk mazható, ha a foederáltak homogén kormányzati formákkat alkotnak. De mi itt csupán a Monarchico-constitutionalis kormányformával alkalmazását említjük. Éspedig

1. Az alkotmányos országok között állítandó Foedcratiójára nézve. Hogy a nemzetek eme általunk említett, három főtényezőit kapcsolatba hozni lehessen, egy diplomatiai országok g lése szükséges, melyben a fejedelmek jogai épen úgy minden népek jogai egyaránt követek által képviselve legyenek, és pedig úgy, hogy ezen követek diplomaticus képviselet, a foederativ sereg, az internationalis pénz és kereskedelmi ügy kérdései de c s a k o t t, döntő hatalommal bírjanak.

E diplomatiens országok gyűlése egy diplomaticus nyelvet is fényei és pedig olyat, mely ott hol külön nemzetiségek egybeforasztatnak, egy nemzetiségnek sem szolgálhat előnyére.* Ilyen diplomaticus nyelv vala hajdan a deák, ilyen korunkban a franczia.

A fennebbieket nem a törvényes jogalapon már is egyesült, hanem csak a még egyesülendő nemzetiségek arányába hozatik fel, mint, ezen elv kútforrását, hogy abból a körülményekre alkalmazhatókat, megérinthessük.

2. Midőn egy ország, és társországok között a belautonómiát, a közösen elintézendők soraiból kiveszszük, (mint Horvátország ügyében; foederativ eszmét érintünk, csak hogy ezt alsóbb polczáról és szorosabb értelemben jellemzők ekként még lejebb szállva, midőn a megyék valódi autonómiáját kívánjuk visszaverni és felállítani (mint közöshazánkban akarjuk) alkalmazzuk ugyan ezen közös eszmét, de még zártabb körbe szorítva a közérdeket. —

Így végre ő midőn a haza megyéit egy tömegbe vonjuk összc s ezekben ha nem is különböző törvényeket, de különböző szokásokat, nyelveket s bár általában elismert, mindazonáltal nem mindenütt alkalmazott törvényeket használnánk, ismét a foederatio eszméjét érintjük, ilyen végre minden egyes honpolgár nemzetiségi szabadságának eszméje, mely által minden egyes polgár szabadon választhatja magának azon nemzetiséget, melyhez csatlakozni kíván, mi által minden egyes a nemzetiség, nyelv, vallás és nevelés ügyében biztos és kielégítő szabadságot és befolyást nyerend!**'

**) Czélszerűnek vélnők ezen tágra nyitott az egyház anyagi ügyeire való világi befolyást, a katholikus egyház ügyeire nézve is a protestáns modorban lehetőleg alkalmazni. Még azon nagy előnyt, is nyújtandja, hogy ily magasztos főérdekek csak a nemzetek legmílveltebb s értelmesebb egyéniségei által fognak képviseltethetni, és a nemcsak egyeseinek is ösztönül szolgáland arra, hogy a diplomátjai művelt térre magokat képezzék.

III.

A Foedarismusnak a második pont alatt érintett elv alkalmazva a magyar és horvát-testvérországokra, azt hisszük, hogy ezen társországok foederativ egyesítésében akadályok találni nem fogunk, a mennyiben horváti-testvéreink erre von;i kozó nézeteit (ismerjük, s azok nézeteinkkel majd nem tökéletesen megegyezők.

Többeket mellőzve, figyelmünket az ,,Agrami Pozo“ ide vonatkozó czikkeire fordítva azt látjuk, hogy abban, hogy Horvátországnak magyarországhoz leendő visszacsatolása nemzet, nevében általában és határozottan kimondatik. Nemzetünk szerint taglalva ez állítást, azt mondjuk, hogy itt visszacsatolásról szó nem lehet.. Mert szakadás—törvény értelemben e két testvéri ion között soha nem létezett. Egy gilnk a két nemzet által cgyetértőleg hozott megállapított alkotmányos közös fejedelmeink által szentesített törvényei alapszik. Ezen történeti jog alapon biztosított testvéri szeretet kapcsot megoldani semmi hatalomnak jogában nem áll. A ne zetek és népek közmegegyezésére fektetett törvényes kötés szerződések, szentek és sérthetetlenek, azok épségét és tartói gát semmi körülmény, semmi más hatalom, mint egyedül a nemzetek és népek közös akarata, és beleegyezése bonthatja fel. A két test vérország helyzete e szerint új stádiumba n lép, azok jogi és történelmi viszonya egymáseránt sem tizenkét éves szünet, sem az állítólagos visszakapcsolás által nem változik, csak mint a tengeren haladó, rendes útjában bizonyos ideig feltartott hajó, a viharok szüntével folytatja, de nem kezdi újra kijelölt útját.

Magyarország, valamint 1848-ig úgy ezután, és jelen is Horvátországot jogilag testvér és társországoknak tekinti,

annak magyarországgali egyenjogúságát elösmeri, azt fentartani s fentartatni kívánja.

Ugyan is Magyarország elösmeri, miszerint a társ Horvátország bel autonómiájára nézve Magyarországtól független s önálló törvénykezési, adózási s minden egyébb belszervezeti ügyeit pedig Magyarországgal egyenjogúlag s egyetemesen intézendi.

Bánját, miként Magyarország nádorát minden idegen befogás és kényszer nélkül szabadon választhatja, ki nem mint a magyar nádor alárendeltje, de mint althoz hasonló horvátországban a belkormányzat és törvénykezés feje.

Okulva múltunk történetein, s tekintve a nemzet, életet, tarasztaljnk, hogy mennél szorosabb azon lánczozat, mely népeket összeköt, s mentöl közösebbek a nemzetérdekek, annál szorosabb alapon nyugszik a nemzetélet örökkévalósága. — Ugyan azért, kívánatos volna, hogy magyar- és horvátország törvényei a lehetőségig egyek s ugyan azonosak legyenek.

Beláthatlan horderő, közös nemzeti életünk garantiája rejlik ezen óhajtásunkban. A kettős haza külső látszat szerint formaönállóságánál fogva külön állományt képezne ugyan; de lényegben annál inkább egygyéforrna, mennél öszszébb fűzetik a kettős test, lelke, a törvények egységében, áll. Ezen egység megállapításának módját bővebben taglalni nem akarjuk, az országgyűlésben együtt leendő közös honatyákra bízzuk e fontos tárgy eldöntését, mi csak mint. a társországokat összekötő kapocsnak nélkülözhetetlen lánczszemét említetttik.

A magyar országgyűlésre küldendő horvát képviselők jogát aminő az 1818-ikig volt, épségben fentartatni kívánjuk, úgyhogy azokat szintúgy mint Magyarország képviselőit a képviselt nemzetek számához képes arányban egyenjogúlag döntő szavazat illetni fogja mind azon kérdésekben, melyek a horvát országgyűlésen

külön tárgyaltatni többé nem fognak, ellenben az ország belautonómiáját illető ügyekben csupán ülési és javaslati jogú leend, a mennyiben ez utóbbi tárgyakat saját országgyűlésökön elintézni kívánják, hol bármely törvényt hozhatnak, mely közös haza törvényeivel ellentétben nem állami.

Minthogy pedig oly országgyűlés előtt állunk melyre nézve még a követválasztási mód is napikérdésé vált, szükségesnek látjuk kinyilatkoztatni, hogy a mennyiben ezen országgyűlés A l k o t m á n y o z ó is leend, a 48-iki képviseleti eszme alapját választást elmellőzhetlen szükségnek tartjuk, no hogy törvény terünkről elmozdítassunk. — És ha ez Horvátországban keres tül vihető nem volna, — csak akkor, az erre vonatkozó óvás fentartása mellett, de csakis akkor, legalább mint magyarhonba a népesség aránya szerint történjék a választás, hogy így horvát-követek csak éppen mint a magyar követek a népek száma szerint egyenlő arámban álljanak, és szavazatuk egyenjogú lehessen.

Végre a társ-országra nézve még megemlítendőnek vehetjük azt is, hogy mi Horvátország Integritását tiszteletben tartani akarjuk, sőt a tőlök törvényesen és jogosan követelt hozzátartozó részek vissza szerzési ügyökben a tőlünk telhető módon általánosan segíteni és gyámolítani fogjuk. De valami ők ezt tőlünk jogosan követelhetik, úgy viszont mi is kívánjuk vagy Horvátország a törvényes számú megyéken kívül több megyét, vagy több területet magához csatoltatni ne kívánjon mely eljárás különben is nemzetjogi sérelem nélkül meg ne történhetnék.

Tiszteljük kölcsönösen a törvényes és történelmi jogok igyekezzünk a testvériség szent frigyét oly alapra helyezni melyen Hazánk nagysága minden viharok között fenn álhasson mellőzzük mind azt, mi valaha e szent frigyet gyengíteni va éppen megoldani képes lenne. Ezen rövid nézeteinket vélt

szükségesnek vázlatban megemlíteni, mert ezekből kiindulva reményljük a társországgali szorosabb Foederatiót legkönnyebben elérhetni.

IV.

A Foederalismus harmadik osztályát, s arról a 3-dik pontban elősoroltakat tekintve, hogy e magasztos eszmét a hazánkba beékelt különböző nemzetiségekkel elfogadtassuk, s ez által kölcsönösen egyesülve egy hazát képviselhessünk, szükségesnek találjuk ezen nemzetiségek egyenjogúságát határozottan kimondani, és érvényesíteni.

Főtörekvése a magyarnak minden nemzetiségek jogos igényeit kielégíteni, s a külön érdekeket a haza érdekével kapcsolatba hozni. Ezen vele született természeti ösztöne a magyarságnak sugalja azt, hogy azon szabadalmakat és jogokat, melyeket a maga számára kivív és biztosít, a körülötte levő és hozzátartozó nemzetiségekkel is egyenlően testvérileg megossza. Mely megosztást testvér és szomszéd - nemzetekre a legtágasabban értelmezzük, meglévőn győződve, hogy a magyarnak fő garantiája abban rejlik, ha az egész monarchia nemzetei ép o l y szabadelvű alkotmánnyal bírnak. Minélkül egyikünknek sem lehet valódi biztossága.

Már 1848-ban törvényeibe iktatá a magyar nemzet a hozzá irtózó nemzetiségek egyenjogúságát, kimondá: hogy a haza törvényei alatt egyenlően védve állunk mindnyájan, s hirdető minden nemzetiségek egyenlő szabadságát.

A román, szerb, szláv és szász nemzetiségeket soha idegen jövevényekül nem tekintettük, testvérileg osztánk meg velök igáinkat és hajlékunkat, egy testvéri szent kapocs fűzött együvé bennünket, melyet sem ármány, sem idő megszakítani nem bírt soha. És midőn rósz akaróink által tévútra vezet-

tetve, némely testvérrész egy időre elpártolt leghívebb testvérétől a magyartól, midőn véres karddal szemközt állott az egymásmellett örök életre hívott testvérnép, gyászt öltött e nemzet mint a család, mely legkedvesbb tagját veszté el.

E gyászemlékű idők, a testvéri szeretet árja által elmosódtak, a testvéri vértől párolgó kard hüvelybe szállt, a testvérség angyala visszatért, s béke fáklyájának fénye a sötétség eloszlató.

Most egy nagyszerű Metamorphosis küszöbén állunk, mielőtt c küszöböt átlépjük, nyújtsunk baráti jobbot egymásnak, irtsuk ki keblünkből a gyanúsítás csiráját, hogy midőn az eshetőségek tengerén hányattatni fog sajkánk egymást segítve a viharral megküzdhessünk, mert csak így fogunk biztosan kiköthetni a diadal remény partjain

A szabadság isteni nem földi adománya az embernek attól senkit megfosztani nem szabad. Az ember szabadságát társadalmi élet eszméje korlátozhatja csupán. Valamint minden ember emberi, úgy minden egyes nemzetiség nemzetiségi jog: azon társadalom, melynek kiegészítő tagját képezi törvény szerint szabadon gyakorolhatja, mert a nemzetiségek különbözősége a nemzet nagyságát és haza egységét éppen úgy nem koczkáztatju; mint a religiót nem a hit-felekezetek többféleségе.

Tekintve a hazánkba beékelt többnemű nemzetiség érdekeit, hogy azok a haza közérdekével összhangzásba lépnek, következő módokat követendőknek vélünk.

Diplomatiai nyelv az egész hazában egy — a magyar.

E nyelven alkottatnak törvényeink, e nyelven közlékneк megyéink, s e nyelven érintkeznek főbb hatóságaink a kormánynyal.

A többi hazánkban élő nemzetiségek pedig, minők a ro-

mán, szerb, szláv és szász elemek használják nemzeti nyelvöket, szabadon, tanítsák azt iskoláikban, tartsák meg templomaikban községi intézményeikben s élvezzék minden korlát nélkül a törvényes hatóságok előtt. Több nemzetiségi megyékben pedig a megyegyűlések tanácskozmányaiban bármi nyelven szóllaniok szabad legyen.

Ezen nyelv egyenjogúsága egyátalán nem fogja akadozni a hivatalos közlönyök egybevágó s összhangzó működéseit.

Továbbá a hivatal képesség kiterjesztendő minden nemzetiségre, a kit a közbizalom megválaszt, bár mi nemzetiségű gyen is, vallás és rangkülönbség nélkül hivatalt vagy méltóságot viselhessen,

Használjunk fel minden módokat, hogy különösen a hazánkra nézve oly üdvös foederativ elvek közöttünk meggyökeresedvén gyümölcsözzenek.

Mennyire igyekezett a magyar ezen elv alapján mindenkor nemzetiségeket kielégíteni, kitetszik abból is, hogy midőn a haza legnagyobb zajlásban volt, s a forradalom viharai által hányattatott, — jogos kivonataikat teljesíteni óhajtotta, ugyanis még 1849. évi július havában készített a magyar ministerium nemzetiségi ügy kiegyenlítésére vonatkozólag egy indítványt, melynek ide vonatkozó nénely lényegesebb pontjai vázlatban vetkezők:

„A nemzetiségi szabad fejlődés az ország minden lakosaik megengedtetik, s következő rendeletek által biztosíttatik;

A magyar nyelv a kormány hivatalos nyelve leend, mint a z administrativ, törvényhozási és katonai ügyekben;

A többi nemzetiségek nyelvére nézve e következők alapíttattak meg:

Községi gyülekezetekben minden honpolgár anya- vagy magyar nyelven szólhat, a gyűlési jegyzőkönyv a többség által meghatározandó nyelven viendő;

A vármegye gyűléseken minden szavazó anya- vagy magyar nyelven szabadon nyilatkozhatik, hol egy nemzetiség az öszves népesség egyfélénél több, ott a jegyzőkönyv vitelre a többség nyelve lesz alkalmazandó, ha a többség kívánja, — a közlekedési nyelv a megyékkel és kormánnyal magyar leend;

Az első bírósági törvénykezési ügyekben, a fenebbi pontban körülírt eljárás alkalmazandó:

A hatóságokhoz szabad leend az ország minden nyelvén folyamodni;

A Görög Synodus összehívandó, ez szabadon határozatid, egyenjoguan minden más vallásfelekezettel vallási és oktatási ügyeiben, joga leend püspököket nevezni, s a szerb egyházzal való egyesülési ügyben határozni;

A Görög-nemegyesültek magok rendelkezendnek egyházi és iskolai alapítványaik felett;

A pesti egyetemben egy tanszék fog részökre állapíttatni;

Mindenki, minden nemzetiség, nyelv és valláskülönbség nélkül minden méltóság és hivatalra érdem és tehetség szerint képes leend.

Megengedtetik és illetve meghagyatik a kormánynak, hogy ezen határozat életbe léptetése iránt kellően intézkedjék.

Különösen feljogosíttatik a kormány, miszerint a románok és szerbek igazságos követeléseit elégítse ki. s méltányos panaszaikat önhatalmánál fogva is kiegyenlítse, vagy e véget egy uj törvényjavaslatot terjeszszen az országgyűlés elé; végre

Felhatalmaztatik a kormány egy általános Amnestia hirdetésére mindazokra nézve, kik egy bizonyos határideig fegyvereiket letévén, a magyar nemzet függetlenségére hűséget es kúsznék.“

Ezen alapeszmék rövid vázlatát azért kívántuk említeni mert igazolási okmányul szolgálnak arra, miszerint a magyar nemzet a legizgatottabb és legzavartabb állapotjába

sem felejtkezett meg a testvér-nemzetiségek ügyeiről és bajairól, hogy azok sorsát mint önmagáét javítani és tökéletesbíteni soha meg nem szűnt önként következik ebből, hogy ha a magyar nemzet azon időben, midőn a felizgatott nemzetiségek ellenségesen állottak szemközt, és kölcsönös megrontására egymásnak törekedtek, ennyit ajánlott a nemzetiségek sorsának enyhítésére;

mennyivel inkább hihető, hogy most, midőn a régi testvéri viszony helyre állt, és békességben egymással karöltve igyekeznek a kitűzött czél eléréséhez, igyekezni fog a magyar nemzet minden kitelhető módokat felhasználni, hogy méltányos követeléseiknek eleget tegyen, s valamint saját, úgy hasonlóul az ő sorsuk boldogságát örök időkre megállapítsa.

Ezen eszmék magyarázatát, nem mint útmutatást, de inkább a közvéleménynek mint ezen nagy mesterünk követője említettük, nem is mint annak fogalmazó tolmácsai léptünk fel, van annak különb tolmácsa e jeles hazánkban, hol üdvünkre a Capacitásnak légiója létezik, de csupán csak azért jellemeztük ezen eszméket, hogy a talán létre jövő országgyűlésre, már jó előre készüljünk el, és a haza inteligentiája kebelében készüljenek el az ott taglalandó eszmék, nehogy a teendők rohamától terhelt tanácskozmányokban, valahogy elhamarkodott munkálatok fogalmaztassanak, mint a közvélemény szülöttjei. — A közvélemény ugyan századunk legnagyobb birója, de oly bíró, ki megrohanva ítélni nem tud, — és ily esetben fellépnek helyette a kor-vezérek, kik csak bitorlói a közvéleménynek, — ezen veszélyt elhárítani kívánván, jellemeztük ezen korszerű kérdéseket, hogy azokat bölcs belátásával és igazsággal ítélje meg a Haza. —